

„A fenntarthatóság, azaz a jövőért viselt felelősség alapvetően értékrendi kérdés.”

*Interjú dr. Kocziszky Györggyel, a Magyar Nemzeti
Bank Monetáris Tanácsának tagjával*

Hornyik, Zsuzsanna

Állami Számvevőszék

hornyikz@asz.hu

A Magyar Nemzeti Bank könyvsorozatában 2022-ben megjelent „Új fenntartható közgazdaságtan” címet viselő globális vitairat V. részének 23. fejezete dr. Kocziszky György tollából származik, „Értékrend és kultúra a fenntartható gazdasági növekedés mögött” címmel. Dr. Kocziszky György oktatói és tudományos pályája a Miskolci Egyetemhez, illetve annak jogelődjéhez kötődik. Egyetemi tanárként mérnök- és közgazdász-generációkat tanított és tanít ma is. Kutatási területe elsősorban az európai integráció gazdaságtana, a regionális gazdaságtan, a növekedés- és fejlődésméletek. 1992–1994 között a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Vezetés- és Szervezéstudományi Szakbizottság Racionalizálási Albizottságának elnöke, 1990–2000 között az MTA Vezetés- és Szervezéstudományi Szakbizottságának tagja, 2006-ban a Jean Monnet Kiválósági Központ vezetője, 2007 és 2010 között pedig a Magyar Akkreditációs Bizottság Közgazdasági Szakbizottságának tagja volt. Közel 100 könyv, könyvfejezet és tanulmány szerzője. 2011. április 5-e óta a Magyar Nemzeti Bank Monetáris Tanácsának tagja. Arról, hogy miben gyökerezik a fenntarthatóság, illetve hogy milyen szempontok alapján érdemes újragondolni a közgazdaságtan fejlődésének irányát, Kocziszky György professzor urat, jelen lapszámunk vendégszerkesztőjét kérdeztük.

DOI: https://doi.org/10.35551/PSZ_2023_1_9

Tisztelt Professzor Úr! Mióta foglalkoznak a szakemberek, közöttük Ön is a fenntarthatóság, a fenntartható közgazdaságtan témájával?

◆Az ENSZ 1987-ben publikálta a „Közös jövőnk” című ún. Brundtland-jelentését, ami az első olyan szakmai dokumentum volt, amely átfogóan vizsgálta a fenntarthatóság kérdését. Az azóta eltelt több mint 40 év során számos kutatóműhely és szervezet, többek között az Európai Unió foglalkozik ezzel. Azonban utalnék arra, hogy a fenntarthatóság kérdése jóval korábban fogalmazódott meg. A Prédikátor könyvében olvashatjuk, hogy: „Az egyik nemzedék megy, a másik jön, de a Föld örökké megmarad.” Nem mellékes azonban, hogy milyen formában és állapotban, milyen körülmények között. Térgazdaságtannal foglalkozom, ami régóta feszegeti, hogy a társadalmi és gazdasági folyamatok térben és időben, továbbá értékrendnek megfelelően változtak és változnak. Nyilván 50-100 évvel ezelőtt mások voltak a gazdasági elvek, de mások voltak az értékrendek is, ami meghatározta, hogy egy közösség mit fogad el, mi az, amit jónak tart. A közgazdaságtan ugyanis nemcsak leíró jellegű, hanem feladata, hogy normatív közgazdaságtanként megmutassa, hogy mi a jó. A legfőbb jó, mondta Arisztotelész, a közjó, ami mindannyiunk számára jó. Márpedig a fenntarthatóság mindannyiunk számára jó. A közgazdaságtan látens módon mindig foglalkozott ezzel a kérdéskörrel, de relatíve későn ébredt rá, hogy ez mennyire lényeges és fontos. Nagyon egyszerű példát szoktam mondani a hallgatóimnak, hogy miért fontos a fenntarthatóság: ha félóránként változna a testhőmérsékletem mondjuk 36 fokról 42 fokra, és utána visszaesne, majd megint felszökne, ez nyilván az élet fenntarthatóságát veszélyeztetné. Ugyanez igaz a gazdaságra is: rövid távon ki lehet simítani az ingadozást különböző fiskális és monetáris eszközökkel, de hosszú távon nyilvánvalóan olyan rendszert kell kialakítani, amely biztosítani tudja a stabilitást.

Milyen értékrend helyezi fókuszba a fenntartható gazdasági növekedést?

◆Úgy gondolom, hogy közgazdaságtant olvasni, tanulni és oktatni értékrend nélkül több mint bűn, hiba. Ez az alapja, az alfája és az ómegája mindannyiunk életének, egy gazdaság működésének is. A tízparancsolat normatív értékrend, amit illik egy keresztény embernek, egy magát kereszténynek valló társadalomnak betartani. A közgazdaságtannak is foglalkoznia kell természetesen azzal a kérdéssel is, hogy mi az igazság, a tisztességes, a jó és a rossz. Mikor tisztességes vagy igazságos például egy adó? Milyen mértékű az arányos adózás, kitől kell elvonni, és kinek kell visszaadni? Nincs olyan kérdés, amelyik ne kapcsolódna az értékrendhez. Tulajdonképpen így formálódtak és alakultak a közgazdaságtan-elméleti iskolák. Adam Smith, akit az újkori közgazdaságtan egyik megalapítójaként szoktunk megemlíteni, morálteológus volt, számos etikai kérdést vizsgált korai műveiben. Az azóta eltelt több mint 200 év során a közgazdaságtan művelői sajnos kevesebb figyelmet fordítottak az értékrendi és az etikai kérdésekre, ezért sajnos számos kérdésben technokratává, bizonyos értelemben autistává vált tudományterületünk. Meggyőződésem, hogy ezeket a hiányosságokat mielőbb fel kell számolni.

Ha összegezné az Ön által leírt gondolatokat a fent említett globális vitáiratban, mit emelne ki mindenképpen?

♦Az értékrendet. Felfogásom szerint ugyanis van jó és rossz közgazdaságtan, van jó és rossz növekedés, van jó és rossz változás. Úgy gondolom, hogy aki elkezd közgazdaságtannal foglalkozni, kívánatos, hogy beleássa magát egy kicsit a társtudományokba, a filozófiába, a pszichológiába, tanulmányozza a gazdaságtörténetet Arisztotelészig visszamenőleg. Érdeemes megemlíteni, hogy Arisztotelész közgazdasági vénával is rendelkezett. A későbbiekben a különböző egyházatyák, többek között Aquinói Szent Tamás, Luther Márton és Kálvin János is foglalkoztak a közgazdaságtan kérdéseivel, annak a morális és emberi oldalával. A közös nevező mindig a közjó volt.

Mennyire tartja fontosnak a különböző tudományterületek szakemberei közötti párbeszédet a fenntarthatóság tekintetében?

♦Rendkívül fontosnak tartom az együttgondolkodást. Azt szokták mondani, hogy a fenntarthatóság holisztikus szemléletet igényel. Az, hogy az üvegházhatás vagy a szennyezőanyagok kibocsátása hogyan csökkenthető, többek között jogi, etikai egészségügyi, urbanisztikai, hulladékgyűjtési stb. kérdés is. Üzemi vaklás lenne, hogy ha csak egyetlenegy szakmától váránk a megoldást.

Egyetemi tanárként hogyan látja a fiatalok szerepét, szerepvállalását a fenntarthatóságot illetően? Mennyire jelenik meg az oktatásban, milyen mértékben fogékonyak a hallgatók a témára?

♦Ötven éve vagyok a felsőoktatásban. A mai fiatalok fogékonyak ezekre a kérdésekre. Igazságérzetükből adódóan (ami életkori adottság is) jelen van a jobbba való törekvés, a bizonyítási kényszer. Ezt lehet jó irányba terelni, és lehet vakvágyra küldeni. Közhely, ha azt mondom, hogy a jövő nemzedéknek át kell adni egy olyan épített és természeti környezetet, egy olyan normarendszert, amelyben komfortosan és jól érzik magukat. Azonban fel kell készülniük arra is, hogy ők is átmeneti szereplői ennek a világnak, majd nekik is tovább kell adniuk mindazt, amit kaptak. A korábbiakhoz képest jelentős változásokon ment át társadalmunk: a szülőknak, nagyszülőknak ma már jóval kevesebb idejük van beszélgetni a gyerekekkel otthon, amit még az én szüleim, nagyszüleim megtehettek. Ezért is nagy a pedagógusok, tanárok felelőssége. Fontos, hogy az ifjú generációkban felkeltjük a tudás iránti igényt és az érdeklődést. Az egyetemi oktatás szinte minden területén foglalkoznak a fenntarthatóság kérdéseivel, hiszen mindannyiunk jövőjét befolyásolja az élehető környezet. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a 21. század a tudás évszázada. A tehetség, a felkészültség, a szorgalom és a tisztesség az adott közösség számára minden mást megelőző jelentőségű.

Nemzetközi viszonylatban hol tart Magyarország a szakmai előkészületekben, tekintettel arra, hogy sokak szerint óriási paradigmaváltás előtt áll a közgazdaságtan?

♦Nemzetközi összehasonlításban hazánk az első harmadban foglal helyet. Elkészültek azok a stratégiák, amelyek a nemzeti fenntarthatósági tervhez kap-

csolódnak, elindult a diszciplína kutatása és oktatása. A Magyar Nemzeti Bank mandátuma az inflációs cél elérése és a gazdasági növekedés támogatása mellett fenntarthatósági kérdésekkel is bővült. A reálgazdasági és a pénzügyi szektor szereplői között ezen a téren is kialakult tehát egy együttműködés, ami reményt keltő. Nyilván nem egy rövid kampányról van szó. A mindenkori kormányzati szándék és elköteleződés elengedhetetlen, továbbá az is szükséges, hogy minden gazdasági folyamat ennek mentén haladjon. Szoros és kölcsönös a nemzetközi együttműködés. Az Európai Központi Banknak is van ilyen jellegű aktivitása. Megjelentek az ún. zöldhitelprogramok, amelyek a klímakockázatokat, a környezetszennyeződést csökkentő beruházásokat támogatják. Bizakodó vagyok, de tudom, hogy a fenntarthatóság nem teremthető meg egyik napról a másikra. Kitartó, nemegyszer fáradtságos munkára, társadalmi összefogásra van szükség a célok elérése érdekében.

Miként értékeli a Pénzügyi Szemle közpénzügyi szakfolyóirat szerepét a téma népszerűsítését illetően?

◆ Nem a kötelező udvariasság mondatja velem, hogy a Pénzügyi Szemle a közgazdasággal foglalkozó folyóiratok kiemelkedő hazai szereplője, a lapban publikálni szakmai elismerést jelent. Neves szerzők tanulmányai jelennek meg benne. Nagy megtiszteltetés, hogy a fenntarthatóságot fókuszba helyezve jelenik meg egy lapszám, ami ékes bizonyítéka annak, hogy létezik holisztikus szemlélet, hiszen a szerzők köre a geográfustól a felügyeleti vezetőig több szakterületből kerül ki, bizonyítva azt, hogy nem lehet parciálisan kezelni a fenntarthatóságot. Hajlamosak vagyunk elfelejteni, hogy a probléma olyan, mint a közlekedőedény: ha az egyik szárba folyadékot öntök, hiába várom, hogy abban a hozzáadott folyadék mértékének megfelelően növekedjen a folyadékszint, ugyanis bekövetkezik a nivellálódás. Köszönettel tartozom, hogy a Pénzügyi Szemle felvállalta ezt a számot, ezzel is hangsúlyozza a téma fontosságát. Az angol verzió pedig lehetőséget biztosít a hazai kutatási eredmények nemzetközi bemutatására. Másrészt az Állami Számvevőszék nap mint nap intézményekkel, vállalatokkal van kapcsolatban. Így az ellenőrzött szervezetek munkatársai is tájékozódhatnak a fenntarthatósággal kapcsolatos törekvésekről. Megítélésem szerint ugyanis az integritáshoz szervesen kapcsolódik a fenntarthatóság is. Nemcsak makrogazdasági fenntarthatóságról beszélhetünk, hanem vállalati fenntarthatóságról is, hiszen minden szervezetnek van életgörbéje. Nem mindegy, hogy ez milyen időtartamú és milyen minőségű. Remélhetőleg erről is elgondolkodnak a megjelenő tanulmányokkal kapcsolatban azok, akik kézbe veszik majd ezt a lapszámot. ■